

# **Suojaviivan perusteet ja käyttö**

## **Kemiaa!óvideossa**

Henri Viitasalo

Opinnäytetyö  
Huhtikuu 2012  
Viestinnän koulutusohjelma  
Käsikirjoittamisen ja kuvallisen  
ilmaisun suuntautumisvaihtoehto

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Viestinnän koulutusohjelma  
Käsikirjoittamisen ja kuvallisen ilmaisun suuntautumisvaihtoehto

VIITASALO, HENRI:  
Suojaviivan perusteet ja käyttö Kemiaa!-videossa

Opinnäytetyö 28 sivua, josta liitteitä 1 sivua  
Huhtikuu 2012

---

Opinnäytetyöni kirjallinen osa käsittelee suojaviivan perusteita. Suojaviiva on perinteisen jatkuvuusleikkauksen perussääntöjä. Sen mukaan kahden kohtauksen tärkeän henkilön tai esineen läpi kulkee kuvitteellinen viiva. Tämän viivan toiselle puolelle muodostuu puoliympyrän muotoinen työskentelyalue, jonka sisäpuolelta kaikki kohtauksen kuvat kuvataan.

Tutkimuksessani käsitellään suojaviivan perusteita käyttämällä esimerkkinä pitkiä elokuvia ja televisiosarjoja. Lisäksi suojaviivan käyttöä käsitellään varsinaisessa opinnäytetyössäni, Kemiaa!-videossa (liite 1). Kemiaa! on vuoden 2011 lopulla Pirkanmaan kemistiseuran tilaama video, jonka tarkoituksena on lisätä Pirkanmaalla koulua käyvien nuorten tietoisuutta kemian alan opinnoista ja työmahdollisuuksista Pirkanmaan alueella.

Kemiaa!-videota tehdessäni opin, että suojaviivan paikka voi vaihtua kesken kohtauksen. Opin myös muodostamaan suojaviivan useamman kuin kahden henkilön kohtauksessa. Tein videota tehdessäni suojaviivavirheitä, joita käsittelem myöhemmin tutkimuksessani.

## **ABSTRACT**

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Tampere University of Applied Sciences  
Degree Programme in Media  
Script Writing and Visual Expression

VIITASALO, HENRI:

Basic Principles of Axis of Action and Its Use in the Video Kemiaa!

Bachelor's thesis 28 pages, appendices 1 page

April 2012

---

This thesis is about the basics of the axis of action. The axis of action is one of the basic rules of continuity editing. The basic idea is to draw an imaginary line through two important individuals or objects in the scene. After that a semicircle is formed on the other side of the line. All the camera angles of the scene must be shot from inside this semicircle.

The thesis discusses on the basic rules of the axis of action by using feature films and television series as examples. The use of axis of action is also dealt with in the artistic part of this thesis, the video project called Kemiaa! (Appendix 1).

While making the video Kemiaa! I learned that the place of the axis of action can change in the middle of a scene. I also learned to form the axis of action in a scene with more than two people. While making the Kemiaa! video I made some mistakes concerning the axis of action, and these mistakes are also discussed in this thesis.

---

Key words: visualization, cinematography, axis of action, movie, television, video

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	5
2	SUOJAVIIVAN KÄYTTÖ .....	6
2.1	Mikä on suojaviiva .....	6
2.2	Mistä suojaviiva muodostuu .....	8
2.3	Suojaviiva kahden henkilön kohtauksessa .....	9
2.4	Suojaviiva useamman henkilön kohtauksessa .....	11
2.5	Muuttuva suojaviiva .....	13
3	SUOJAVIIVAN RIKKOMINEN .....	18
3.1	Suojaviivan tahaton rikkominen .....	18
3.2	Suojaviivan rikkominen tyylikeinona .....	19
4	SUOJAVIIVA KEMIAA!-VIDEOSSA .....	22
4.1	Perustiedot Kemiaa!-videosta .....	22
4.2	Suojaviiva yritysten ja koulujen esittelyssä Kemiaa!-videossa .....	22
4.3	Suojaviiva Kemiaa!óvideon tarinaosuudessa .....	23
5	POHDINTA .....	26
	LÄHTEET .....	27
	LIITTEET .....	28

## 1 JOHDANTO

Tutkimukseni käsittelee suojaviivan käyttöä opinnäytetyöni Kemiaalóvideon avulla. Toimin videossa kuvaajana ja se on toteutettu yhdessä useiden kurssikavereideni kanssa. Käsitelen suojaviivan teoreettista perustaa ja selvennän sen merkitystä erilaisten audiovisuaalisten tuotteiden suunnittelussa ja kuvauksissa. Selvitän, miksi suojaviivaa rikotaan ja mitä seurauksia sillä on.

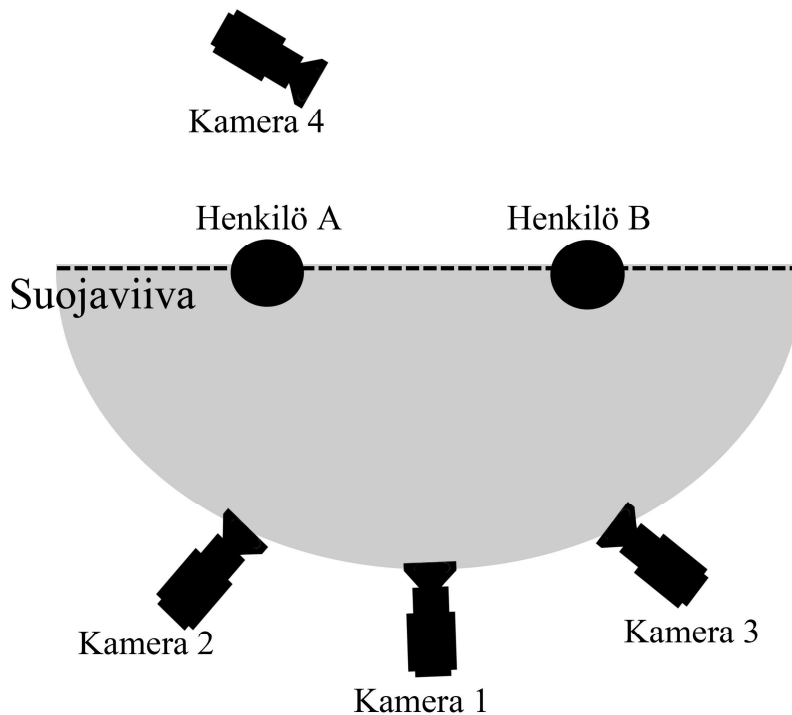
Aloitän tutkimukseni tutkimalla suojaviivan perinteistä käyttöä kahden tai useamman henkilön kohtauksissa. Selvitän, mistä suojaviiva muodostuu ja millä tavoin se voi muuttua kesken kohtauksen. Selvitän myös, mitä seurauksia suojaviivan rikkomisella on ja esitän vaihtoehtoja suojaviivan käytölle kuvallisessa kerronnassa.

Lopuksi tutkin suojaviivan käyttöä Kemiaalóvideossa. Videon tarinaosuus sisältää kohtauksia, jossa useampi henkilö keskustelee keskenään ja joissa suojaviiva muuttuu kesken kohtauksen. Teimme videossa suojaviivavirheitä, joten asian tutkimiselle on tarvetta. Lopetan tutkimukseni pohdintaan suojaviivan käytön merkityksestä videotyöskentelyn ennakkosuunnittelussa ja kuvaustilanteessa.

## 2 SUOJAVIIVAN KÄYTTÖ

### 2.1 Mikä on suojaviiva?

Suojaviiva on eräs tunnetuimpia perusohjenuoria kameran paikan valitsemisessa (Hytönen & Mandart 2004, 19). Suojaviiva on kahden kohtauksessa olevan ihmisen läpi kulkeva kuviteltu linja (Juntunen 1997, 94). Kaikki kohtauksessa kuvatut kuvat tulee kuvata samalta puolen suojaviivaa. Jos jokin kuvista on kuvattu suojaviivan vastakkaiselta puolelta, ihmiset näyttävät vaihtaneen paikkaa (Pirilä & Kivi 2005, 117). Suojaviiva määräytyy kohtauksen ensimmäisen kameran sijainnin mukaan (Korvenoja 2005, 126). Kuvassa 1 kamerat 1-3 ovat suojaviivan oikealla puolella. Kamera 4 rikkoo suojaviivasääntöä.



KUVA 1. Suojaviivan paikka kahden henkilön keskustelussa.



KUVA 2 Henkilöt A ja B kamerasta 1. KUVA 3. Henkilö B kamerasta 2 kuvattuna.



KUVA 4. Henkilö A kamerasta 3.

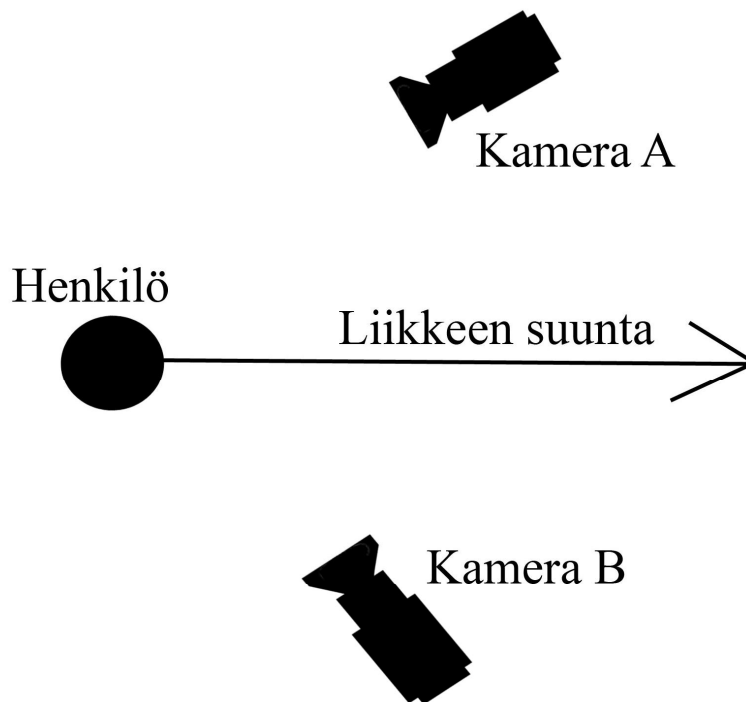
KUVA 5. Henkilö B kamerasta 4.

Kameran 4 kuva on kuvattu eri puolelta suojaviivaa kuin muut kuvat. Tämän seurauksena henkilö B näyttää siirtyneen kohtauksen tilan oikealta puolelta vasemmalle. Pahimmassa tapauksessa katsojalle luotu todellisuusvaikutelma voi särkyä tällaisen suojaviivavirheen johdosta (Korvenoja 2005, 130).

## 2.2 Mistä suojaviiva muodostuu?

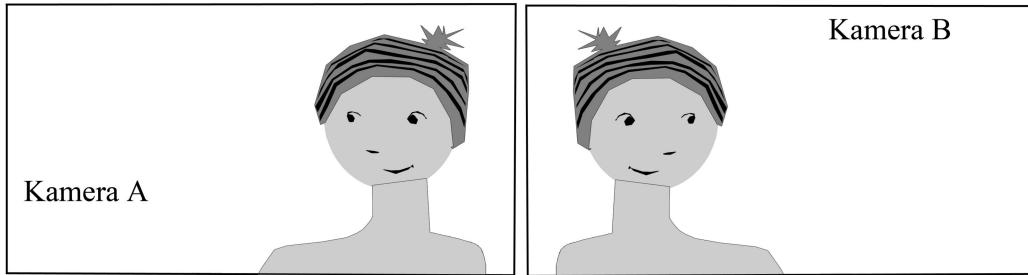
Yksinkertaisimmillaan suojaviiva on kohtauksessa, jossa kaksi henkilöä keskustee keskenään. Suojaviiva voi kuitenkin muodostua monesta muustakin asiasta, kuin henkilöiden sijainnista. Korvenoja (225, 131) jakaa kirjassaan suojaviivan neljään eri tyyppiin sen mukaan, miten se muodostetaan. Nämä ovat keskustelun ja draaman suojaviiva, liikkeen suojaviiva, katseen suojaviiva ja toiminnan suojaviiva.

Keskustelun ja draaman suojaviiva on kuvan 1 yhteydessä käsitelty henkilöiden välisen keskustelun suojaviiva, joka muodostuu keskustelevien henkilöiden sijainnista.



KUVA 6. Kameran liikkeen suojaviivan eri puolilla.





KUVA 7. Kävelijä kamerasta A.

KUVA 8. Kävelijä kamerasta B kuvattuna.

Kuvassa 6 suojaviiva muodostuu liikkeen suunnasta. Kuvassa on tien suuntaisesti kävelevä henkilö ja kaksi kameraa eri puolilla suojaviivaa. Kameran A ja B kuvat on kuvattu eri puolilta suojaviivaa. Jos näitä kuvia leikattaisiin peräkkäin, näyttäisi henkilö vaihtaneen kävelysuuntaa.

Katseen suojaviiva muodostuu henkilön katseen suunnasta. Esimerkkinä kohtaus, jossa nainen seisoo rannalla katsellen merelle. Suojaviiva toimii samoin kuin kuvan 6 esimerkissä, paitsi että suojaviiva muodostuu liikkeen suunnan sijaan katseen suunnasta. Jos leikkaamme suojaviivan väärällä puolella olevaan kuvaan, näyttää nainen kääntyneen ympäri ja katsovan vastakkaiseen suuntaan. Toiminnan suojaviiva muodostuu esimerkiksi kirjoittavan henkilön ja hänen kirjoituskätensä välisestä linjasta.

### 2.3 Suojaviiva kahden henkilön kohtauksessa

Suojaviiva on yksinkertaisimmillaan kahden henkilön kohtauksessa, jossa henkilöt katsovat toisiinsa. Kohtauksen tilaan kuvitellaan molempien henkilöiden läpi kulkeva viiva ja valitaan, kummalta puolelta kohtaus kuvataan. Kaikki kohtauksen kuvat kuvataan samalta puolen suojaviivaa.

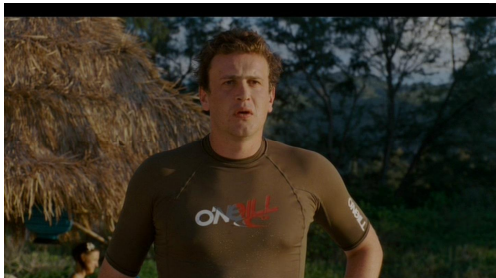
Elokvassa *Forgetting Sarah Marshall* (2008) päähenkilö Jason lähtee Havajille unohtaakseen entisen tyttöystävänsä Sarahin. Elokvassa on kohtaus, jossa Jason opettelee surffaamaan surffiopettaja Chuckin kanssa. Chuck opettaa Jasonille rannalla oikean tyylin laudan päällä seisomiseen.



Kuva 9. Jason ja Chuck.



Kuva 10. Chuckin tiiviimpi kuva.



Kuva 11. Jasonin tiiviimpi kuva.

Kuvat 9-11. *Forgetting Sarah Marshall* (Stoller 2008). Kuvassa 9 katsojalle esitellään yhdellä kuvalla paikka, jossa kohtaaminen tapahtuu ja henkilöiden sijainnit. Katsojalle selviää, että kohtaaminen tapahtuu rannalla, Jason seisoo surffilaudalla ja Chuck seisoo hänen edessään, selkä merelle päin. Kuvat 10 ja 11 ovat kohtauksen oikeaoppiset vastakuvat.

Kaikki kohtauksen kuvat on kuvattu samalta puolen suojavaivaa. Jason katsoo koko kohtauksen ajan oikealle ja Chuck vasemmalle. Samoin meri pysyy kohtauksen ajan oikealla puolella ja puut vasemmalla. Jos jokin kuvista olisi kuvattu suojavaivan väärältä puolelta, katsoisivat henkilöt siinä päinvastaisiin suuntiin (Goodman & McGrath 2003, 174). Lisäksi meri olisi nyt kameran vasemmalla puolella ja puut oikealla. Jos kohtaaminen olisi tunnepitoisempi, olisi molemmista henkilöistä kuvattu myös lähikuvat. Lähikuvat olisi kuvattu samalta puolen suojavaivaa, kuin muutkin kohtauksen kuvat.

## 2.4 Suojaviiva useamman henkilön kohtauksessa

Useamman henkilön kohtausta suunniteltaessa on äärimmäisen tärkeää valita henkilöiden sijainnit huolellisesti. Henkilöiden sijoitteluun vaikuttaa oleellisesti kohtausten dialogi. Olan yli kuvattujen kuvien käyttö helpottaa henkilöiden sijainnin hahmottamista.

Televisiosarjassa House (2010) on kohtaus, jossa Housen lääkäritiimi pohtii potilaalle ilmestynyttä ihottumaa. Tiimi päätyy siihen lopputulokseen, että ihottuman aiheuttaja on vaarallinen ja tarttuva bakteeri. Potilas täytyy laittaa tämän vuoksi eristykseen. Keskustelun aikana käy ilmi, että tohtori Foreman on käsitellyt ihottumapotilasta ilman käsineitä ja on mahdollisesti saanut tartunnan.



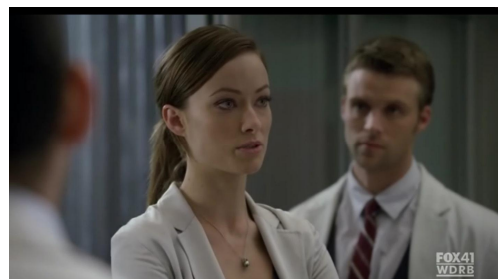
KUVA 12a. Kamera-ajon alku.



KUVA 12b. Ajon puoliväli.



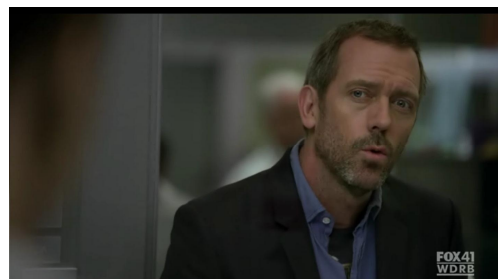
KUVA 12c. House, Foreman ja Chris.



KUVA 13. Cameron ja Chase.



KUVA 14. Foremanin tiiviimpi kuva.

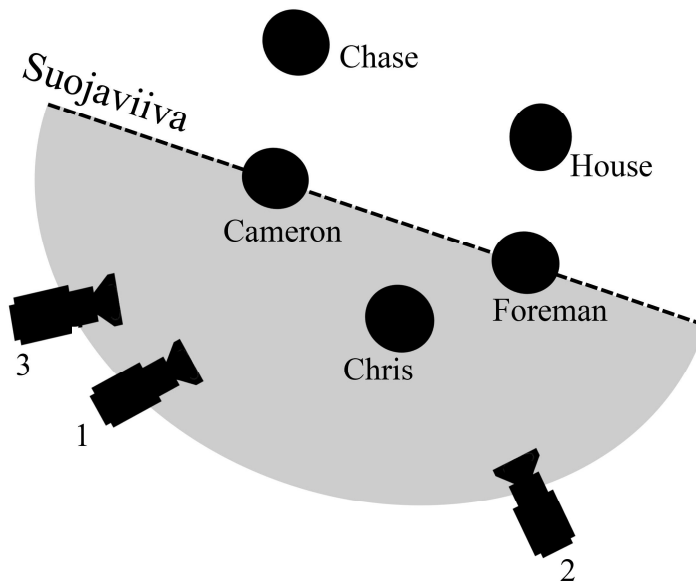


KUVA 15. Housen tiiviimpi kuva.



KUVA 16. Foremanin tunnereaktio.

Kuvat 12a-16. House (Campanella 2010) Kuvat 12a-12c ovat saman kameraliikkeen kolme eri vaihetta. Kohtaus alkaa lasin läpi kuvatulla kuvalla potilaasta (kuva 12a). Kamera panoroi oikealle ja lähtee seuraamaan tohtori Foremania, joka kävelee lasin luota (kuva 12b) tohtori Housen viereen (kuva 12c). Panorointi esittelee katsojalle henkilöiden sijainnin kohtauksessa.



KUVA 17. Henkilöiden ja suojaviivan sijainti kohtauksessa.

Kameran 1 sijainnista on kuvattu kuvat 12a-12c, 14 ja 16. Kameran sijainnista 2 on kuvattu kuva 13 ja sijainnista 3 on kuvattu kuva 15. Kohtauksen alussa Foreman oli Cameronin vieressä ja hän siirtyi 1. kameran panoroinnin aikana Housen viereen.

Kohtauksen tärkein dialogi käydään Cameronin ja Foremanin välillä siten, että Cameron hallitsee keskustelua. Cameron keksii ihottuman aiheuttaneen vaarallisen taudin ja tajuaa, että Foreman on saattanut saada tartunnan. Kohtauksen viisi henkilöä on sijoitettu siten, että vasemmalla seisovasta Cameronista ja oikealla seisovasta

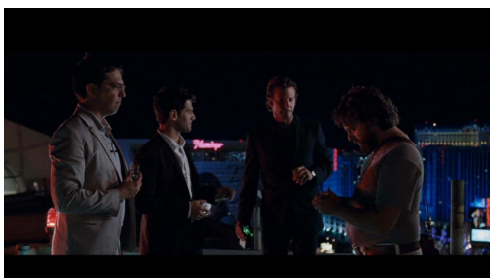
Foremanista saadaan vastakuvat. Foremanin lisäksi myös House reagoi voimakkaasti Cameronin repliikkeihin, joten hänet on luonnollista sijoittaa Cameronin vastakkaiselle puolelle. Chrisillä ja Chasella on kohtauksessa kummallakin ainoastaan yksi repliikki ja he jäävätkin epäfokukseen suurimman osan kohtauksesta. He ovat fokuksessa ainoastaan omien repliikkejensä ajan. Chase on sijoitettu Cameronin viereen tasapainottamaan asetelmaa ja Chris on sijoitettu etualalle eräänlaiseksi maamerkiksi, jonka olan yli suurin osa kuvista on kuvattu.

Kohtauksesta ei ole yksittäistä master-ottoa, mutta kohtauksen olisi voinut esittää leikkaamalla pelkästään kuvia 12c ja 13 ristiin. Kohtauksen siirtyessä enemmän Cameronin ja Foremanin väliseksi, toimivat kuvat 14 ja 15 tasa-arvoisempina vastakuvana kuvalle 13. Kuvassa 16 esitetään Foremanin tunnereaktio.

## **2.5 Muuttuva suojaviiva**

Kohtauksen alussa suojaviivan paikka määritetään ensimmäisellä kuvalla (Korvenoja 2005, 126). Suojaviivan paikkaa voi kuitenkin vaihtaa kesken kohtauksen. Suojaviivan voi ylittää näyttämällä katsojalle kamera-ajon, joka lähtee suojaviivan oikealta puolelta ja ylittää suojaviivan. Tämän jälkeen loput kohtauksen kuvista kuvataan suojaviivan uudelta puolelta. Toinen mahdollinen tapa suojaviivan ylitykseen on neutraalista kulmasta kuvatun kuvan käyttäminen (Korvenoja 2005, 128). Neutraalin kulman käyttäminen tarkoittaa sitä, että kamera on suoraan kohteen edessä tai takana. Neutraalissa kulmassa oleva kamera on suojaviivan päällä, eikä näin ollen riko suojaviivaa. Neutraalista kulmasta kuvatun kuvan jälkeen voidaan leikata suojaviivan toiselle puolelle.

Elokuvassa *Kauhea kankkunen* (2009) suojaviivan paikkaa vaihdetaan näyttelijän liikkeellä. Kohtauksessa neljä kaverusta seisoo hotellin katolla Las Vegasissa. Yksi heistä, Dough, on menossa naimisiin ja hänen ystävänsä kohottavat maljan tämän kunniaksi. Kohtauksessa Doughin kaverit Alan ja Phil pitävät molemmat puheen, joiden välissä suojaviivan paikkaa vaihdettiin. Tässä tapauksessa katseen suunnat menevät niin, että puhetta pitävän henkilön katseen suunta on vasempaan ja puhetta kuuntelevien henkilöiden katseen suunta oikeaan.



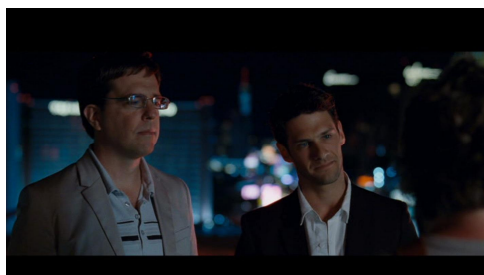
Kuva 18. Stu, Dough, Phil ja Alan.



Kuva 19. Alanin tiiviimpi kuva.

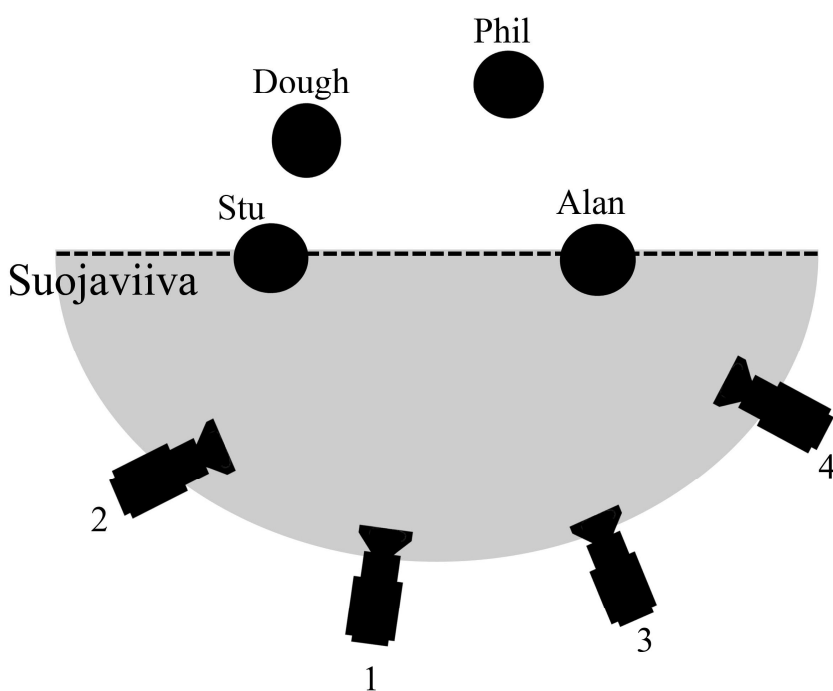


Kuva 20. Philin tiiviimpi kuva.



Kuva 21. Stu ja Dough.

Kuvat 18-21. Kauhea kankkunen (The Hangover, Phillips 2009 ). Kuva 18 esittelee hahmojen sijainnin kohtauksessa. Kuvassa 19 Alan pitää puhetta tulevalle sulhaselle. Kuvat 20 ja 21 ovat puhetta kuuntelevien kaverusten reaktiokuvat, joita leikataan puheen sekaan.



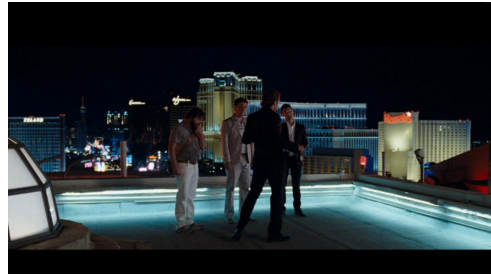
Kuva 22. Henkilöiden ja suojaviivan sijainti kohtauksessa.

Kameran sijainnista 1 on kuvattu kuva 18. Kerasijainnista 2 on kuvattu kuva 19. Sijainnista 3 on kuvattu kuva 20 ja sijainnista 4 on kuvattu kuva 21. Suojaviiva muodostuu Alanin ja Stun sijaintien mukaan.

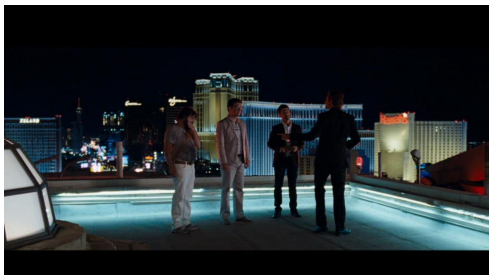
Alanin puhe on tekemisen kohde, johon kolme muuta kaverusta reagoivat. Jos kuvassa 20 oleva Phil kääntää katseen suuntansa vasemmalle, voimme olettaa hänen katsovan kuvassa 21 olevia kavereitaan. Jos keskustelu olisi ollut enemmän vuoropuhelumainen, olisi kuvissa 19 ja 20 olevat Phil ja Alan voitu kuvata kuvan 21 identtissä vastakuvassa. Puheen kuuntelijoiden vilkuillessa toisiaan suojaviivan paikkaa ei tarvitse vaihtaa.



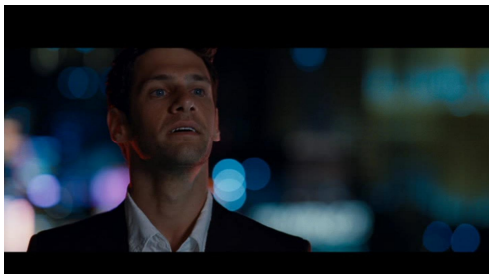
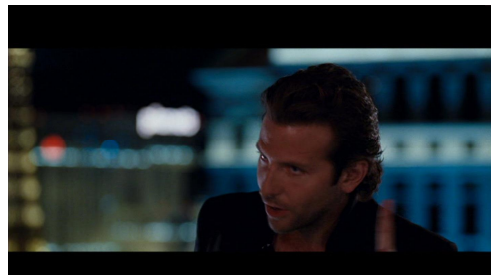
KUVA 23. Philin tiivis kuva.



KUVA 24a. Philin liikkeen alkupiste.



KUVA 24b. Philin liikkeen loppupiste. KUVVA 25. Phil uudessa sijainnissa.



KUVA 26. Doughin tiivis kuva.



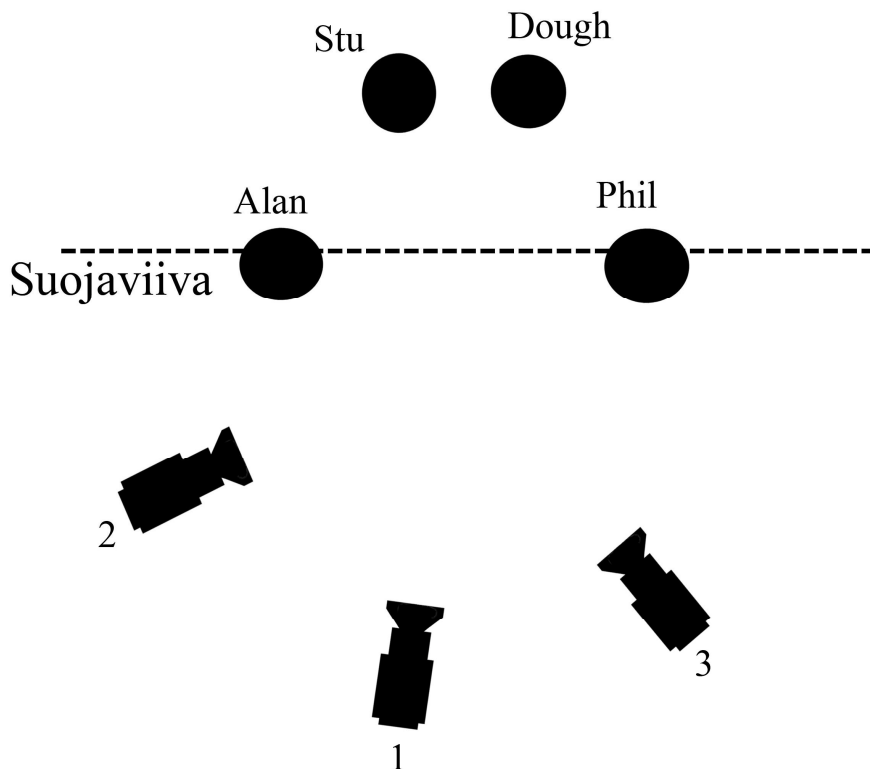
KUVA 27. Alanin tiivis kuva.





KUVA 28. Stun tiivis kuva.

Kuvat 23-28. Kauhea kankkunen (The Hangover, Phillips 2009). Kohtauksen edetessä suojaviivan paikka vaihdetaan näyttelijän liikkeestä. Kuvassa 23 Phil kävelee edestakaisin kameran seurattessa häntä tiiviissä kuvassa. Kuva on kuvattu suojaviivan uudelta puolelta, mutta edestakaisen liikkeen ja utuisten taustojen ansiosta katsoja saadaan hukkaamaan suuntavaistonsa. Tämän jälkeen voidaan laajempaan kuvaan 24a ja näyttää katsojille uusi suojaviivan sijainti. Kuvat 24a ja 24b ovat samaa kuvaa. Phil kävelee kuvan 24a sijainnista kuvan 24b sijaintiin. Näyttelijöiden keskinäinen sijainti on muuttunut, jonka jälkeen leikataan tiiviimpään kuvaan Philistä, kuvaan 25. Puheenvuoro on nyt Philillä ja muut hahmot keskittyvät kuuntelemaan häntä.



KUVA 29. Henkilöiden ja suojaviivan sijainti kohtauksessa.



Kerasijainista 1 kuvattiin kuvat 24a-b. Sijainista 2 kuvattiin kuvat 23 ja 25. Sijainista 3 kuvattiin kuvat 26-28. Phil oli ennen suojaviivan paikan vaihtamista Alanin vieressä, josta hän käveli lopulliseen sijaintiinsa.

### 3 SUOJAVIIVAN RIKKOMINEN

#### 3.1 Suojaviivan tahaton rikkominen

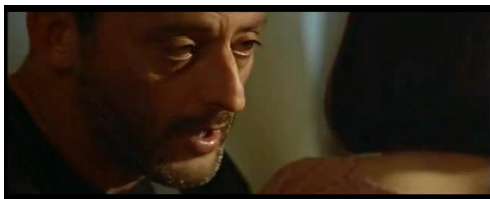
Joskus elokuvissa tai televisiosarjoissa rikotaan suojaviivaa. Suojaviivan rikkominen on riskialtista, sillä se saattaa hämmentää osaa katsojista ja pahimmillaan rikkoa heille luodun todellisuusvaikutelman. Elokuvassa Leon (1994) on kohtaus, jossa suojaviivaa on rikottu. Kohtauksessa Ammattitappaja Léon ja 12-vuotias Matilda keskustelevat seksuaalisuudesta ja rakkaudesta.



KUVA 30. Léonin virheellinen kuva.



KUVA 31. Matildan lähikuva.



KUVA 32. Léonin korjattu kuva.

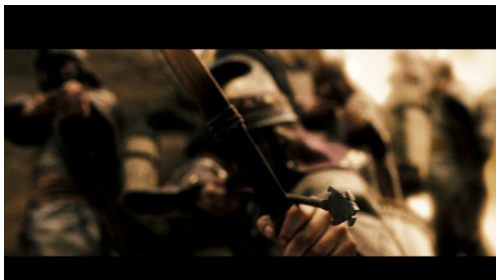
Kuvat 30-32. Leon (Léon, Besson 1994). Léonin ja Matildan keskustelu käydään kohtauksen alussa suojaviivan väärältä puolelta. Kuvissa 30 ja 31 sekä Léonin, että Matildan katseiden suunta on virheellisesti vasemmalle päin. Myöhemmin kohtauksessa siirrytään kuvaam 32, jossa Léon kuvataan suojaviivan oikealta puolelta. Kuvien 31 ja 32 käyttäminen on klassisen kuvakerronnan mukaista. Suojaviivarikko saattaa hämätä katsojaa ja luoda tunteen, että elokuvassa on jotain vikaa, vaikkei hän itse tiedostaisikaan mitä (Korvenoja 2005, 130). Tässä esimerkissä suojaviivarikon vaikutusta lieventää se, että kuvat on kuvattu lähellä suojaviivaa, eli läheltä neutraalia kulmaa. Lisäksi kuvien etualalla näkyvä vastaanäyttelijän niska helpottaa henkilöiden sijainnin hahmottamista.

Leon-elokuvan suojaviivarikkoa voi ajatella myös tietoisena tyylikeinona. Suojaviivarikko luo katsojalle tunteen, että jotain on pielessä. Kyseinen tunne on

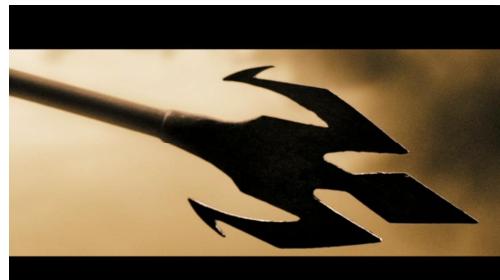
mielestäni osuva tähän kohtaan kohtausta, sillä Matilda on vasta 12-vuotias ja hän yrittää vietellä itseään paljon vanhemman Léonin. Léonin torjuttua Matildan keskustelu siirtyy Léonin menetettyyn rakkaaseen. Tässä kohtaa leikataan kuvaan 32, eikä suojavaivavirhettä enää esiinny.

### 3.2 Suojaviivan rikkominen tyylikeinona

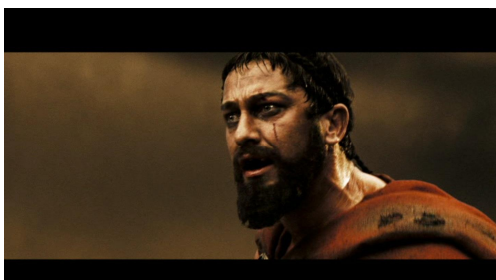
Suojaviivan rikkomisella voi olla muitakin vaikutuksia, kuin katsojan suuntavaiston sekoittaminen. Suojaviivaa voidaan rikkoa elokuvissa ja tv-sarjoissa myös tietoisesti. Esimerkiksi elokuvassa 300 (Snyder 2007) Spartalaisten kuninkaan, Leonidaksen, joukot ovat kaatuneet ja hän seisoo viimeisenä armeijastaan Persian joukkojen jousiampujien valmistautuessa teloittamaan hänet. Kohtauksessa suojavaiva ylitetään kamera-ajolla. Suojaviivan ylittänyttä ajoa leikataan kuitenkin ristiin suojavaivan edellisestä sijainnista kuvattuihin kuviin, jolloin katseiden suunnat ovat vastakuvissa virheellisesti samaan suuntaan.



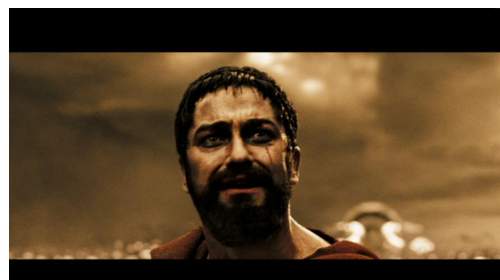
KUVA 33. Persian jousiampujat.



KUVA 34. Nuolen kärjen lähikuva.



KUVA 35a. Leonidas. Ajon alkupiste.



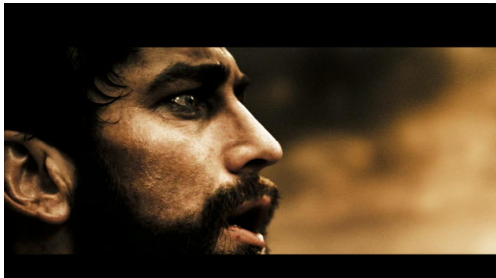
KUVA 35b. Ajo neutraalissa kulmassa.



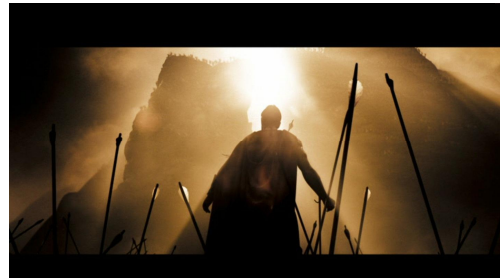
KUVA 35c. Ajon päätepiste.



KUVA 36. Jousiampuja jännittää jousen.

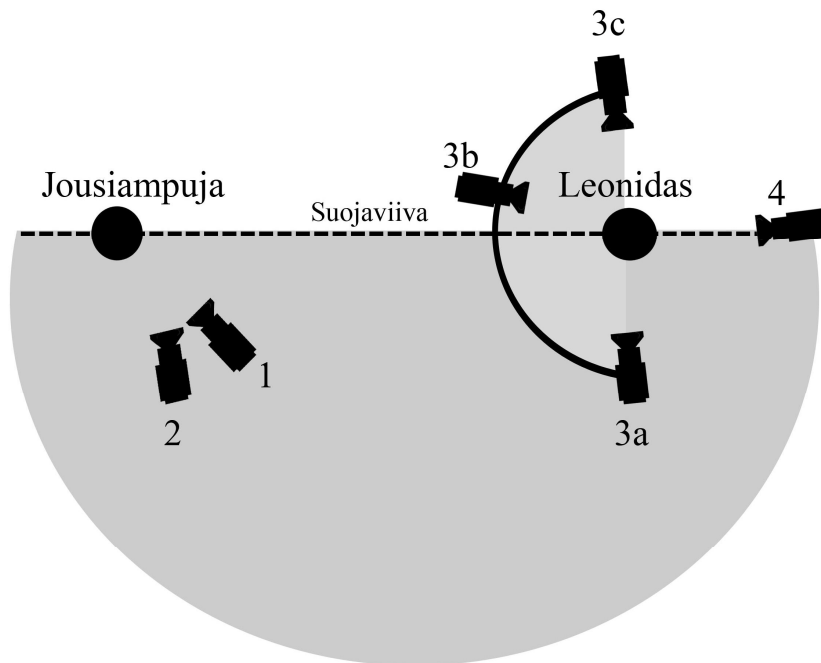


KUVA 37. Leonidaksen tunnereaktio.



KUVA 38. Leonidas katselee jousiampujia.

Kuvat 33-38. 300 (Snyder 2007). Kuvassa 33 Persian jousiampujat tähtäävät nuolensa Leonidakseen. Kuva 33 on kuvattu läheltä neutraalia kuvakulmaa, mutta katseen suunta on oikealle. Kuvan 34 tiiviissä kuvassa nuolen suunta on myös oikealle. Kuvassa 35a on ajon lähtöpiste, joka on suojaviivan oikealla puolella. Ajon aikana suojaviiva ylitetään kuitenkin kuvan 35b neutraalin kuvakulman kautta kuvaan 35c asti. Ajon lopussa Leonidaksen katseen suunta on oikealle. Kuva 36 on kuvattu suojaviivan vanhalta puolelta ja jousiampujan katse on virheellisesti samaan suuntaan kuin Leonidaksen. Jousiampuja näyttääkin olevan Leonidaksen takana. Kuvassa 37 näemme Leonidaksen tunnetilan tiiviimmässä kuvassa. Katseen suunta on edelleen oikealle. Kuvassa 38 leikkataan neutraaliin kulmaan Leonidaksen taakse ja näemme vuorelta nuolensa ampuvien jousiampujien nuolisateen lähestyvän Leonidasta.



KUVA 39. Henkilöiden ja suojaviivan sijainti kohtauksessa.

Kamerasijainnista 1 on kuvattu kuvat 33 ja 36. Sijainnista 2 on kuvattu kuvan 34 nuolen kärki. Kamerasijainnit 3a-3c kuvaavat kamera-ajoa, jolla on kuvattu kuvat 35a-35c. Kamerasijainnista 3c on kuvattu myös kuva 37 ja sijainnista 4 on kuvattu kuva 38.

Kyseistä suojaviivan rikkomista voidaan pitää suojaviivavirheenä. Ehkä ohjaaja ja kuvaaja unohtivat ottaa huomioon suojaviivasäännön suunnitellessaan Leonidaksen kiertävää ajoa. On myös mahdollista, että leikkaus oli kuväkäsikirjoitusta laadittaessa kuviteltu erilaiseksi. Jos kuva 36 jätetään pois, leikkaus toimisi suojaviivaa rikkomatta leikkaamalla kuvasta 35c suoraan kuvaan 37, jonka kautta neutraaliin kuvaan 38. Kuvan 36 olisi voinut myös kuvata suojaviivan toiselta puolelta siten, että katseen suunta olisi ollut vasemmalle.

Mielestäni kyseinen suojaviivan rikkominen oli kuitenkin tarkoituksellinen tyylikeino. Elokuvasssa Leonidas on Spartalaiden kuningas ja suuri soturi. Hänen joukkonsa kukistettiin kiertämällä heidän selustansa ja piirittämällä heidät. Suojaviivan rikkominen luo vaikutelman siitä, että Leonidasta ammuttaisiin selkään. Tämä luo mielestäni hyvin symbolisen kuvauksen taistelun lopusta.

## **4 SUOJAVIIVA KEMIAA!-VIDEOSSA**

### **4.1 Perustiedot Kemiaa!-videosta**

Kemiaa!óvideo tehtiin Unescon nimeämän kansallisen kemian vuoden 2011 johdosta. Videon tilaaja, Pirkanmaan kemistiseura, tahtoi lisätä yläastelaisten ja lukiolaisten tietoisuutta kemian alan työskentely- ja opiskelumahdollisuuksista Pirkanmaan alueella. Pirkanmaan kemistiseura lähestyi Tampereen ammattikorkeakoulua ja videon toteuttajiksi valittiin joukko Virroilla opiskelevia käsikirjoituksen ja kuvallisen ilmaisun opiskelijoita.

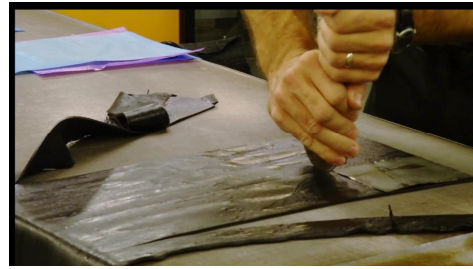
Kemiaa!óvideossa yritysten ja koulujen esittelyt rakennettiin tarinaosuuden ympärille. Tarinaosuudessa neljä nuorta keskustelee koulussa kemian eri käyttötarkoituksista, kemian alan opiskelusta ja kemian soveltamisesta työelämässä. Tarinaosuuden välissä esitellään Pirkanmaalla sijaitsevia kemian alan yrityksiä ja kouluja, joissa kemiaa on mahdollista opiskella. Video on kuvattu syys-marraskuun 2011 aikana. Videon ensi-ilta oli Tampereella 23.1.2012.

### **4.2 Suojaviiva yritysten ja koulujen esittelyssä Kemiaa!-videossa**

Kemiaa!óvideossa yritysten ja koulujen esittelyn runkona toimivat haastattelut. Suojaviivan kannalta on tärkeää, että haastattelun kaikki yhden henkilön haastattelukuvat kuvataan suojaviivan samalta puolen. Kemiaa!óvideossa kuvasimme haastateltavista laajemman ja tiiviimmän kuvan. Haastattelujen päälle on leikattu kuvituskuvaksi eri puolella yritystä tai koulua kuvattuja kuvia. Eri paikoissa tapahtuvissa kuvissa suojaviivaan ei tarvitse kiinnittää huomiota, elleivät kuvat muodosta toiminnallista kokonaisuutta. Esimerkiksi tehtaan läpi kulkevalla liukuhihnalla kulkevat tuotteet on tärkeää kuvata niin, että hihnalla liikkuvien tuotteiden liikkeen suunta on kaikissa kuvissa sama. Yhdessä paikassa tapahtuvassa toiminnassa suojaviiva on erityisen tärkeä.



Kuva 36. Työntekijä leikkaa kumia.



Kuva 37. Tiiviimpi kuva prosessista.



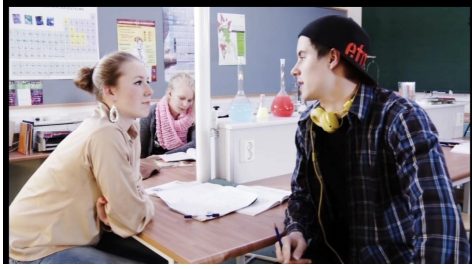
Kuva 38. Suojaviivan lievästi ylittävä kuva prosessista.

Kuvat 36-38. Kemiaa! (liite 1). Kuvassa 36 näemme työskentelyprosessin laajemmassa kuvassa. Kuvat 37 ja 38 ovat tiiviimpiä kuvia samasta prosessista. Suojaviiva kulkee tekijän ja tekemisen kohteen kautta, tässä tapauksessa siis työntekijän ja kumilaatan kautta. Kuvat 36 ja 37 on kuvattu suojaviivan samalta puolelta ja niissä molemmissa henkilön katseen suunta on vasemmalle. Tarkasti katsomalla kuva 38 on kuvattu ylittämällä suojaviivaa hieman. Kuva on kuitenkin kuvattu läheltä neutraalia kuvakulmaa, mikä tekee suojaviivan ylityksestä vaikean huomata. Suojaviivan ylitys oli sen verran pieni, että kyseinen kuva päätettiin käyttää osana kolmen kuvan jatkumoa.

### 4.3 Suojaviiva Kemiaa!-videon tarinaosuudessa

Kemiaa!-videon tarinaosuudessa on kohtaaminen, jossa päähenkilöt, Anni ja Miro, keskustelevat kemian alan työpaikoista. Kauempana istuva Nina liittyy mukaan keskusteluun. Kohtaaminen jatkuu Ninan ja hänen vieressään istuvan Pekan välisenä dialogina.





Kuva 39. Anni ja Miro.



Kuva 40. Annin tiiviimpi kuva.



Kuva 41a. Miron tiiviimpi kuva.



Kuva 41b. Miro katsoo Ninaa.



Kuva 42. Suojaviivan uusi paikka.



Kuva 43. Pekan reaktiokuva.



Kuva 44. Ninan reaktiokuva.

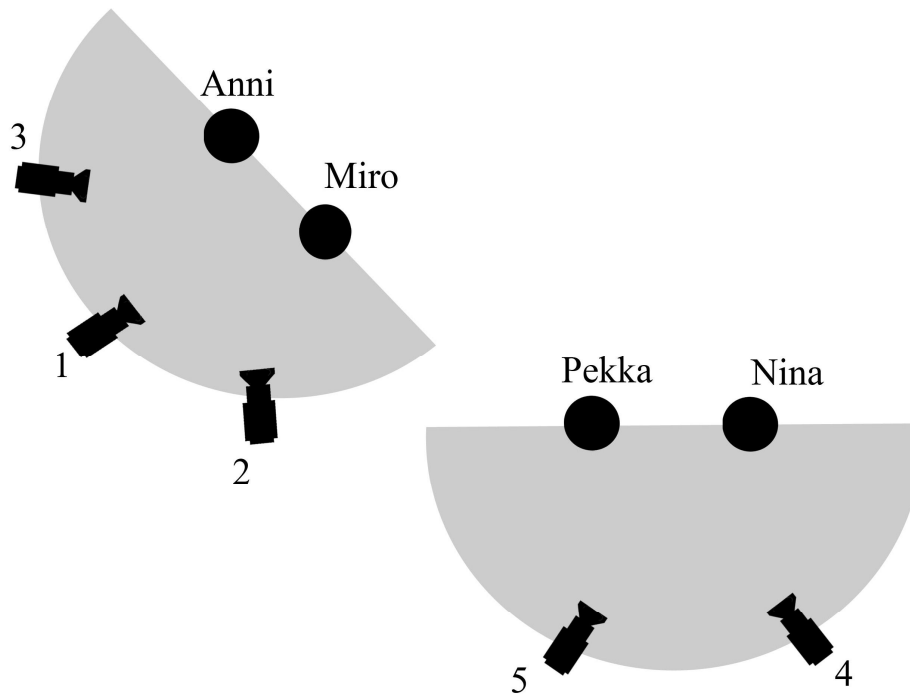


Kuva 45. Annin ja Miron reaktiokuva.

Kuvat 39-45. Kemiaa! (liite 1). Kuva 39 aloittaa kohtauksen ja määrittää suojaviivan paikan. Kuvat 40 ja 41a ovat Annin ja Miron dialogin vastakuvat. Ninan liittyessä keskusteluun, Miro kääntää päänsä häntä kohti kuvissa 41a ja 41b. Kuvassa 42 kamera siirtyy Ninan ja Pekan taakse. Luokkahuone ja henkilöiden sijainnit on aiemmassa kohtauksessa esitelty kamera-ajolla ja katsojan huomio on kyseisessä ajossa kiinnitetty Pekkaan, joten hänen ilmestymisensä kuvassa 42 ei tule yllätyksenä. Kuva 42 määrää suojaviivan uuden paikan Pekan ja Ninan välille. Kohtaus jatkuu kuvilla 43 ja 44, jotka



ovat Pekan ja Ninan keskustelun vastakuvat. Kohtaus lopetetaan kuvaan 45, joka on Annin ja Miron reaktiokuva.



KUVA 46. Henkilöiden ja kameroiden sijainnit kohtauksessa.

Kamerasijainnista 1 on kuvattu kuva 39. Sijainnista 2 on kuvattu kuva 40. Sijainnista 3 on kuvattu kuvat 41a ja 41b. Sijainnista 4 on kuvattu kuvat 42, 43 ja 45 ja sijainnista 5 on kuvattu kuva 44.

Kohtauksen suojaviivat ovat lähes samansuuntaiset. Kohtauksella voidaankin ajatella olevan vain yksi suojaviiva, sillä yksikään kohtauksen kuva ei riko kumpaakaan suojaviivaa. Kohtauksen rakenteen vuoksi on kuitenkin mielestäni helpompaa ajatella kohtauksessa olevan kaksi lähes samansuuntaista suojaviivaa. Dialogia käydään ensin Annin ja Miron välillä, jonka jälkeen dialogi siirtyy Ninan ja Pekan väliseksi. Jos kuvassa 43 kameran paikkaa olisi siirretty oikealle ja Pekan repliikit olisi kuvattu Ninan olan yli, olisi tämä kuva ollut kohtauksen ensimmäisen suojaviivan mukaan väärällä puolella.

## 5 POHDINTA

Opin Kemiaa!-videota tehdessäni, että suojaviivan paikka voi vaihtua kesken kohtauksen. Opin myös muodostamaan suojaviivan kohtauksessa, jossa enemmän kuin kaksi henkilöä keskustelevat. Useamman henkilön keskustelussa on tärkeää asetella henkilöt dialogin mukaan niin, että kaikista keskenään keskustelevista henkilöistä saa tasa-arvoiset vastakuvat. Kohtauksen voi jakaa myös useampaan osaan ja vaihtaa henkilöiden tai suojaviivan paikkaa puhujien vaihtuessa.

Tein Kemiaa!-videossa suojaviivavirheitä. Videossa on koulun käytävällä kuvattu kohtaus. Kohtauksesta kuvattiin useita kuvakulmia, mutta lopullisessa videossa kohtaus näytetään kokonaisuudessaan yhdestä laajasta kuvakulmasta. Kohtauksessa Anni ja Miro kävelevät rinnakkain koulun käytävällä. Olin kuvannut kaikki kohtauksen kuvat liikkeen suojaviivan mukaan, eli Miron puolelta. Keskustelun vastakuvat olivat siis molemmat Miron puolelta, joten niitä ei voinut käyttää tasa-arvoisina vastakuvina henkilöiden kävellessä rinnakkain. Kohtaus olisi näyttänyt paremmalta, jos henkilöistä kuvaamani kuva olisi ollut tiiviimpi. Olisin myös voinut pyytää ohjaajalta, että näyttelijät kävelevät vain kohtauksen alussa ja seisovat loput kohtauksesta paikoillaan.

Suojaviiva on sääntönä tärkeä ottaa huomioon aina kuvauksia suunnitellessa. Jalkapallon tai jääkiekon seuraaminen televisiosta olisi lähes mahdotonta, jos maalien paikat ja ihmisten juoksusuunnat vaihtelisivat leikkausten välillä. Rökkikonserttien livetaltioinneissa tai musiikkivideoissa toiminnan suunnalla ei sen sijaan ole yhtä suurta merkitystä kuin sillä, että tunnelma välittyy katsojalle ja sopii musiikkiin.

Suojaviiva on menettämässä merkitystään (Hytönen & Mandart 2004, 19). Suojaviivan säännön vakiintumisen aikaan ihmiset vasta opettelivat seuraamaan elokuvia ja elokuvista olikin tärkeää tehdä helposti seurattavia. Musiikkivideoiden myötä ihmisten medialukutaito on kasvanut ja pystymme seuraamaan yhä nopeatempoisempaa kuvausta ja leikkauksia. Odotan innolla, millaisia kuvallisia tehokeinoja tulemme näkemään tulevina vuosina elokuvissa ja televisiossa.

**LÄHTEET**

300. 2007. Ohjaus: Zack Snyder. Tuotanto: Legendary Pictures - Mark Canton.

Forgetting Sarah Marshall. 2008. Ohjaus: Nicholas Stoller. Tuotanto: Apatow Productions - Judd Apatow.

Goodman, R. & McGrath, P. 2003. Editing Digital Video. 2. Korjattu painos. New York: The McGraw-Hill companies, Inc.

House, ö Knight Fallö. USA 2010, Universal Media Studios. Esitetty Yhdysvalloissa 19.4.2010. FOX.

Hytönen, J. & Mandart, P. 2004. Kamera käy! elokuvaaja Kari Sohlberg. 1. painos. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Juntunen, M. 1997. Elävän kuvan sanasto. 1. Painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Kauhea kankkunen (The Hangover). 2009. Ohjaus: Todd Phillips. Tuotanto: Legendary Pictures - Todd Phillips

Korvenoja, P. 2005. TV-kameratyön perusteet. 2. Korjattu painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Leon (Léon). 1994. Ohjaus: Luc Besson. Tuotanto: Columbia Pictures - Patrice Ledoux.

Pirilä, K. & Kivi, E. 2005. Otos: elävä kuva - elävä ääni. 1. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

## **LIITTEET**

Liite 1. Opinnäytetyön video-osuus õKemiaa!ö. TAMK 2012. DVD.